

Bob van Duuren

Laat
ChatGPT 5
voor je
werken

VANDUUREN
MEDIA

Laat ChatGPT 5 voor je werken

Bob van Duuren

VAN DUUREN
MEDIA

ISBN: 978-94-6356-428-1

NUR: 801, 984

Trefw.: productiviteit, kunstmatige intelligentie

Omslagontwerp: Bruggn Design, Purmerend

Opmaak: Van Duuren Media, Culemborg/Barcelona

Druk: Veldhuis Media, Meppel

Eerste druk: januari 2026

Dit boek is gedrukt op een papiersoort die niet met chloorhoudende chemicaliën is gebleekt. Hierdoor is de productie van dit boek minder belastend voor het milieu.

Copyright © 2026 Van Duuren Media B.V.

Van Duuren Informatica is een imprint van Van Duuren Media B.V.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Voorzover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatie- of andere werken (artikel 16 Auteurswet 1912), in welke vorm dan ook, dient men zich tot de uitgever te wenden.

Ondanks alle aan de samenstelling van dit boek bestede zorg kan noch de redactie, noch de auteur, noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor schade die het gevolg is van enige fout in deze uitgave.

Inhoud

0	Inleiding: zo haal je rendement uit dit boek	9
	Doel van het boek	9
	Voorbeelden gebruiken	10
	Basisuitrusting	12
	Oefenbestanden	14
1	Instellingen die verschil maken	15
	ChatGPT: snel waar het kan, dieper waar het moet	15
	Aangepaste instructies	17
	Geheugen	23
	Bestanden, uploads en analyse	27
2	Chat, projecten, GPT's en het canvas	29
	Snelle chat	29
	Projecten	30
	Canvas	34
	GPT's als specialist	37
	Voorbeeld: project opzetten voor maandelijkse rapportage	39
3	Teksten schrijven als workflow	47
	Briefing die tot goede tekst leidt	47
	Van opzet naar eerste versie	49
	Redactie en kwaliteitsrondes	50
	Hergebruik: één bron, meerdere eindresultaten	51
	Voorbeeld: beleidsmemo of intern voorstel	53
	Voorbeeld: nieuwsbrief- of webtekst met variantbeheer	58
4	Visuals en afbeeldingen die voor je werken	63
	Wanneer beeld beter is dan tekst	63
	Beeldbriefing: sturen op bruikbaarheid	65
	Bewerken in plaats van opnieuw maken	67
	Consistentie in een reeks visuals	69
	Visuals in je workflow	70
	Voorbeeld: procesvisual als stroomschema	72
	Voorbeeld: bestaand beeld opschonen	75

5	Het canvas als redactieomgeving	79
	Selecties, opmerkingen en gerichte revisies	79
	Grote documenten beheersbaar maken	83
	Canvas voor kleine code die je werk automatiseert	85
	Van chat naar canvas naar project	88
	Voorbeeld: redactie in het canvas van lange tekst	89
6	Spreadsheetanalyse	95
	Analysebriefing: de vragen vóór de vragen	95
	Verkennen en opschonen	97
	Analyse die iets oplevert	99
	Van analyse naar besluit	101
	Voorbeeld: analyse van een verkooppijpijn	103
	Voorbeeld: marketingcampagneanalyse	111
7	PDF's ontleden en samenvatten met controle	119
	Documentdiagnose	120
	Extractie: van lange tekst naar feiten	122
	Slimme documentvragen	125
	Controle: steekproeven en terugkoppeling	127
	Voorbeeld: complexe openbare PDF ontleden	129
	Voorbeeld: synthetische 'lastige' PDF en valkuilen	134
8	Zoeken versus diepgaand onderzoek	139
	Zoeken met ChatGPT	140
	Diepgaand onderzoeken	143
	Onderzoeksvraag bouwen	145
	Winkelonderzoek als werktuig	148
	Samenvatting	151
	Voorbeeld: toolselectie met diepgaand onderzoek	151
	Voorbeeld: snelle marktscan met Zoeken	157
9	Bronkwaliteit en verificatie als vaste routine	161
	Bronhiërarchie	161
	Claims en citaten scheiden van conclusies	164
	Tegenstrijdige bronnen oplossen	167
	Verificatiechecklist	169
	Voorbeeld: conflict in bronnen oplossen	170

10 Agentmodus	175
Wat de agentmodus anders maakt	175
Taakontwerp: splitsen en checkpoints	177
Praktijkflow: van webonderzoek naar resultaat	180
Resultaat afdwingen	184
Voorbeeld: agentmodus voor planning en coördinatie	186
11 Werken met apps	193
Introductie	193
Lezen en raadplegen: sneller invoer verzamelen	197
Van advies naar uitvoering in je tooling	200
Cases: creatief, projectmatig en operationeel	201
Voorbeeld: creatieve workflow met app	204
12 Taken	207
Wat zijn taken?	207
Taken ontwerpen die bruikbaar blijven	209
Taken combineren met research en apps	212
Taken onderhouden	214
Voorbeeld: wekelijkse briefing als taak	216
13 GPT's bouwen, gebruiken en beoordelen	223
Keuzecriteria	224
GPT's van derden kiezen	226
Zelf bouwen	228
Kennis toevoegen	232
GPT publiceren	234
Itereren, versiebeheer en delen	235
Voorbeeld: stijlredacteur-GPT	237
Voorbeeld: data-analist-GPT	246
Index	253

Inleiding: zo haal je rendement uit dit boek

Doel van het boek

Dit boek laat zien hoe je ChatGPT 5 inzet als gereedschap om werk sneller, consistent en minder vermoeiend te maken. Het gaat niet om trucjes, verborgen prompts of een verzameling losse functies, maar het leert je aan te werken in workflows: een vaste manier van voorbereiden, uitvoeren, controleren en hergebruiken. Dat klinkt misschien minder spannend dan een reeks 'magische prompts', maar het levert in de praktijk veel meer op.

De kern is simpel: ChatGPT is sterk in het verwerken van context, het maken van voorstellen en het genereren van varianten. Jij blijft verantwoordelijk voor het doel, de randvoorwaarden en de kwaliteitslat. Als je die rolverdeling correct aanhoudt wordt ChatGPT een versnellingsfactor. Als je dat niet doet krijg je snel generieke teksten, te stellige conclusies of uitvoer die wel mooi klinkt maar niet klopt.

Dit boek is daarom geen boek over prompttechnieken als onderwerp op zichzelf. Natuurlijk kom je prompts tegen, en soms zijn ze behoorlijk uitgewerkt. Dat is bewust. Een goede prompt is vaak niets meer dan een compacte briefing. Je vertelt wat je wilt bereiken, voor wie, met welke beperkingen en hoe de uitvoer eruit moet zien. Daarna laat je ChatGPT het werk doen dat het goed kan: structureren, schrijven, vergelijken, samenvatten of analyseren. De prompt is dus een hulpmiddel om een werkproces betrouwbaar te maken, niet iets dat je moet verzamelen als een set spreuken.

Je gaat ook merken dat we niet streven naar de perfecte eerste prompt. In de praktijk werkt itereren beter. Je begint met een redelijke opdracht, bekijkt de uitvoer, stuurt bij en maakt het af. Dat is niet inefficiënt, maar juist sneller dan eindeloos sleutelen aan één monsterprompt. Bovendien leer je zo gaandeweg wat je echt nodig hebt, in plaats van alles vooraf te willen bedenken.

Wat je in dit boek niet krijgt is een theoretische verdieping in hoe modellen intern werken. We raken het onderwerp aan waar dat helpt om beter te werken, maar we blijven dicht bij de toepassing. Je hoeft geen technische achtergrond te hebben om dit boek te gebruiken. Je hoeft ook geen programmeur te zijn, al laat het boek wel zien dat je met ChatGPT soms kleine stukjes code kunt inzetten om werk te automatiseren.

Nog iets dat je niet gaat zien: eindeloze waarschuwingen en zijpaden. We nemen aan dat je verstandig omgaat met gegevens, dat je geen vertrouwelijke informatie klakkeloos deelt en dat je resultaten controleert als het ertoe doet. We houden de focus op het werk. Dat is ook de manier waarop je ChatGPT het meest productief gebruikt: met duidelijke doelen en zo weinig mogelijk afleiding. Lees eventueel *Ik ben AI-geletterd* als je meer wilt weten over verantwoord gebruik van AI.

Voorbeelden gebruiken

De voorbeelden in dit boek zijn geen recepten die je letterlijk moet kopiëren. Ze zijn bedoeld als startpunt. Je haalt er een werkpatroon uit en past dat toe op jouw situatie. Als je dat goed doet, bouw je een eigen bibliotheek van aanpakken die je steeds sneller kunt inzetten. Het verschil zit niet in één perfecte prompt, maar in een vaste vertaalmethode.

Die vertaalmethode bestaat uit vier stappen. Stap één is het doel scherp zetten. Niet “schrijf een tekst” of “analyseer deze data”, maar: wat moet er na afloop anders zijn? Een beslissing, een document dat je kunt versturen, een shortlist, een rapportage voor je team, een plan voor de komende week. Zodra het doel concreet is, wordt de opdracht automatisch beter.

Stap twee is context toevoegen, maar alleen de context die relevant is. Veel mensen plakken te veel. Dan gaat de kwaliteit niet omhoog, maar wordt de opdracht rommelig. Goede context is meestal: doelgroep, situatie, belangrijkste feiten en wat je al hebt gedaan. Als je bronmateriaal hebt, voeg je dat toe als bestand of als korte passages. Als je geen bronmateriaal hebt benoem je dat expliciet. ChatGPT kan prima werken met “gebruik algemene best practices”, zolang je de scope begrenst.

Stap drie is beperkingen en kwaliteitscriteria vastleggen. Dit is het stuk dat ervaren gebruikers vaak overslaan omdat ze denken dat het vanzelf wel goed komt. In de praktijk is dit juist waar je tijd wint. Voorbeelden van nuttige beperkingen zijn: geen aannames zonder ze te labelen, geen juridisch advies, maximaal een bepaalde lengte, schrijf in een vaste structuur, lever ook een changelog, geef onzekerheden aan, stel vragen als informatie ontbreekt. Dit soort regels maakt de uitvoer niet alleen beter, maar ook sneller te controleren.

Stap vier is het uitvoerformaat kiezen. Je kunt ChatGPT vragen om een tekst, maar je kunt ook specifieker zijn: een memo met koppen en bullets, een tabel met kolommen, een stappenplan met checkpoints, een managementsamenvatting met drie aanbevelingen of een overzicht dat je direct in een document kunt plakken. Hoe duidelijker het formaat, hoe minder je achteraf hoeft te redigeren.

Als je deze vier stappen toepast kun je bijna elk voorbeeld uit dit boek vertalen naar jouw werk. Je vervangt dan telkens dezelfde velden:

- Doel: wat moet het opleveren?
- Doelgroep: voor wie is het?
- Context: welke feiten en randvoorwaarden zijn relevant?
- Bronnen: wat is de input, en hoe betrouwbaar is die?
- Beperkingen: wat mag niet, en waar moet het aan voldoen?
- Uitvoer: in welke vorm wil je het ontvangen?

Daarna maak je varianten. Dat hoeft niet ingewikkeld te zijn. Vraag bijvoorbeeld om een korte versie voor de directie en een praktische versie voor het team. Vraag om een variant die vooral risico's benoemt en een variant die vooral kansen benoemt. Vraag om dezelfde inhoud in een andere structuur. Varianten maken is een snelle manier om kwaliteit te verhogen, omdat je niet hoeft te gokken welke toon of vorm het beste werkt. Je laat ChatGPT meerdere opties maken en kiest. Dat is vaak efficiënter dan één versie eindeloos bijschaven.

Basisuitrusting

Als je maar één ding uit dit boek meeneemt, laat het dan dit zijn: werk met een minimale, vaste werkwijze. Die bestaat uit vier stappen: instrueren, itereren, vastleggen en controleren. Je hoeft daar geen groot systeem van te maken. Het is eerder een routine die je steeds opnieuw toepast, tot het vanzelf gaat.

Instrueren betekent dat je ChatGPT behandelt als een collega die niet kan lezen wat jij in je hoofd hebt. Je geeft een doel, de context die ertoe doet en een duidelijke definitie van 'klaar'. Die definitie is belangrijker dan veel mensen denken. Het kan iets simpels zijn:

“klaar is wanneer ik dit direct kan versturen”, of “klaar is wanneer ik drie opties kan vergelijken en een keuze kan maken”, of “klaar is wanneer ik de uitkomst kan plakken in mijn rapport”. Dit voorkomt dat je in een eindeloze cyclus van kleine verbeteringen belandt.

Itereren betekent dat je de uitvoer in rondes verbetert, niet in één keer. Een praktische aanpak is werken in drie rondes. Ronde één: structuur en volledigheid. Klopt de opzet, mist er iets, is de volgorde logisch? Ronde twee: scherpste en stijl. Kan het korter, concreter, actiever? Ronde drie: controle. Zijn claims onderbouwd, zijn definities consistent, zitten er geen tegenstrijdigheden in? Door die rondes expliciet te maken blijft het proces overzichtelijk. Je voorkomt ook dat je te vroeg gaat poetsen op zinnen terwijl de inhoud nog niet staat.

Vastleggen is wat je doet zodra iets werkt. Dat kan een korte prompt zijn, een sjabloon, een checklist of een project dat je opnieuw gebruikt. Veel efficiëntie gaat verloren omdat mensen elke week opnieuw beginnen alsof het de eerste keer is. Als je één keer een goede structuur hebt voor een memo, een analyse of een onderzoeksopdracht, zet die dan weg als herbruikbaar onderdeel. In een project kun je instructies en voorbeelden bewaren. In een document kun je je eigen sjablonen bijhouden. Je hoeft niet alles te automatiseren, maar je moet wel voorkomen dat je je eigen werk opnieuw doet.

Controleren is de stap die ervoor zorgt dat je ChatGPT veilig kunt inzetten in serieus werk. Controleren betekent niet dat je alles wantrouwt. Het betekent dat je een paar vaste controles hebt die bij jouw werk passen. Bij teksten controleer je bijvoorbeeld of het doel goed geraakt wordt, of er geen onbedoelde aannames in staan en of de terminologie consistent is. Bij data controleer je datakwaliteit, definities en of conclusies echt uit de data volgen. Bij research controleer je bronnen, publicatiedata en mogelijke belangen. Je kunt

ChatGPT ook inzetten om te controleren, maar jij bepaalt de controlepunten.

Met deze basisuitrusting wordt elk hoofdstuk in dit boek praktischer. Je gaat merken dat de voorbeelden niet alleen 'mooi' zijn, maar vooral reproduceerbaar. En daar zit het rendement. Niet in een eenmalige slimme prompt, maar in een manier van werken die je elke week opnieuw tijd oplevert.

Oefenbestanden

Veel hoofdstukken sluiten af met één of twee uitgewerkte voorbeelden. Deze voorbeelden maken vaak gebruik van invoermateriaal (zoals voorbeeld tekst of een Excel-spreadsheet), sjablonen, prompts en ander materiaal. Je kunt dit materiaal downloaden via de link mijn.cc/gpt5. Veel bestanden hebben de extensie .md (Markdown). Mocht dat nieuw voor je zijn: dat zijn eenvoudige tekstbestanden die je in een teksteditor zoals Kladblok kunt openen, bekijken en bewerken. Je leest er meer over in hoofdstuk 5.

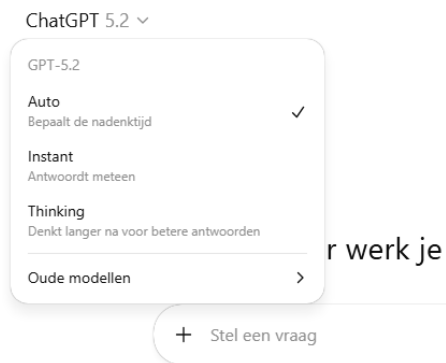
Betaalde versie van ChatGPT aanbevolen

Dit boek gaat er min of meer van uit dat je over een betaalde versie van ChatGPT beschikt (minimaal Plus of Business). Veel van wat je leest en leert zal ook in de gratis versie werken, maar daar word je sneller 'afgeknepen' zodat je – gefrustreerd – alsnog geen efficiëntiewinst behaalt. Werk je alleen dan bevelen we dus een Plus-versie aan, werk je in een (klein) team (zoals de auteur zelf) dan is Business een goede keuze.

Instellingen die verschil maken

ChatGPT: snel waar het kan, dieper waar het moet

ChatGPT 5 is ontworpen om zich aan te passen aan je vraag. Bij eenvoudige of bekende taken reageert het snel en compact. Bij complexere vragen schakelt het automatisch over naar een diepere redeneermodus. Dat gebeurt grotendeels zonder dat je daar expliciet om hoeft te vragen. Dat is prettig, maar het vraagt ook om goed verwachtingsmanagement.

Je kunt de redeneermodus desgewenst zelf kiezen.

Het eerste wat je moet beseffen, is dat een snel antwoord niet per definitie een slecht antwoord is. Veel vragen vragen helemaal geen diepgaande analyse. Een herformulering, een korte samenvatting of een eenvoudige vergelijking kan prima in één keer. Het probleem ontstaat pas wanneer je een antwoord dat eigenlijk verkennend of

voorlopig is, behandelt alsof het definitief is. Dan ga je te snel door en bouw je verder op een fundament dat nog niet stevig genoeg is.

Je voorkomt dat door jezelf bij elke taak één simpele vraag te stellen: *wat moet dit antwoord mogelijk maken?* Als het antwoord bedoeld is om een vervolgstap te zetten, een beslissing te nemen of iets te publiceren, dan moet de lat hoger liggen. In dat geval is het verstandig om expliciet om onderbouwing, aannames of onzekerheden te vragen. Niet omdat ChatGPT dat anders vergeet, maar omdat je daarmee afdwingt dat het model zijn redenering zichtbaar maakt.

Een veelgemaakte fout is dat gebruikers na een eerste, redelijk klinkend antwoord meteen gaan schaven aan stijl of formulering. Daarmee behandel je de uitvoer alsof de inhoud al klopt. Het is effectiever om eerst te controleren of het antwoord logisch is opgebouwd, of er geen stappen zijn overgeslagen en of conclusies echt volgen uit de gegeven informatie. Dat is het moment waarop je ChatGPT vraagt om dieper te gaan: om alternatieven te noemen, aannames expliciet te maken of tegenargumenten te formuleren.

Je kunt die verdieping eenvoudig oproepen zonder ingewikkelde prompts. Zinnen als “loop je redenering stap voor stap door”, “welke aannames maak je hier” of “wat zou een tegenargument zijn” zijn vaak al voldoende. Daarmee verschuif je het gesprek van uitvoer naar denken. Dat is precies waar ChatGPT 5 sterk in is.

Het omgekeerde is ook belangrijk: weet wanneer je moet stoppen. Er is een punt waarop extra verdieping geen extra waarde meer oplevert. Zeker bij praktische taken zoals schrijven, plannen of structureren. Als de inhoud klopt en het doel is bereikt, is het vaak beter om vast te leggen en door te gaan dan om nog een ronde nuance toe te voegen. Efficiënt werken met ChatGPT betekent niet maximaal redeneren, maar doelgericht redeneren.

Tot slot: accepteer dat ChatGPT 5 geen intentie heeft. Het model probeert niet het 'beste' antwoord te geven, maar het meest waarschijnlijke antwoord gegeven jouw invoer. Jij bepaalt dus wanneer iets goed genoeg is. Door bewust te schakelen tussen snel en diep voorkom je dat je óf te oppervlakkig blijft, óf verzandt in eindeloze verfijning.

Aangepaste instructies

Aangepaste instructies zijn de plek waar je vastlegt *hoe* ChatGPT voor jou moet werken. Niet per taak, maar als standaard. Dat maakt ze krachtig, maar ook verraderlijk. Alles wat je hier opschrijft geldt altijd, tenzij je het expliciet *overrulet*. Het is dus geen plek voor tijdelijke wensen, maar voor stabiele voorkeuren.

De belangrijkste regel is: houd aangepaste instructies compact en functioneel. Het doel is niet om ChatGPT te overladen met richtlijnen, maar om herhaling te voorkomen. Denk aan zaken die je anders in elke opdracht opnieuw zou uitleggen. Bijvoorbeeld: je voorkeur voor een zakelijke toon, een duidelijke structuur met koppen of de wens dat conclusies altijd expliciet worden benoemd.

Een goede set aangepaste instructies bestaat meestal uit vier onderdelen. Het eerste is toon en stijl. Schrijf je formeel of informeel, beknopt of uitgebreid, beschrijvend of actiegericht? Door dit vast te leggen voorkom je dat je elke keer moet bijsturen op stijl.

Het tweede onderdeel is structuur. Wil je standaard koppen, bullets, samenvattingen of besispunten? Veel mensen vergeten dit, terwijl het juist hier veel tijd scheelt. Als ChatGPT standaard een logische opbouw aanhoudt, hoef je minder te redigeren.

Het derde onderdeel is mate van detail. Sommige gebruikers willen eerst het grote plaatje, anderen willen direct de nuances. Door te zeggen dat je liever eerst een overzicht krijgt en daarna verdieping, of juist andersom, maak je de uitvoer beter voorspelbaar.

Het vierde onderdeel is werkwijze. Dit is waar je vastlegt hoe ChatGPT moet omgaan met onzekerheid, aannames en ontbrekende informatie. Bijvoorbeeld: stel vragen als essentiële informatie ontbreekt, label aannames expliciet of geef alternatieven als iets niet eenduidig is. Dit soort instructies verhoogt de kwaliteit structureel.

Wat je hier juist niet moet doen, is project-specifieke context opnemen. Namen, cijfers, dossiers of tijdelijke afspraken horen hier niet thuis. Die veranderen, en aangepaste instructies veranderen niet vanzelf mee. Alles wat kan verouderen of per opdracht verschilt, hoort elders.

Een praktische manier om aangepaste instructies te formuleren is om terug te kijken naar eerdere chats. Waar moest je vaak corrigeren? Waar liep je tegen dezelfde irritatie aan? Dat zijn signalen dat iets structureel vastgelegd kan worden. Begin liever met vijf duidelijke regels dan met twintig halfslachtige.

Tot slot: aangepaste instructies zijn geen wet. Je kunt ze altijd tijdelijk negeren door dat expliciet te zeggen in een opdracht. Maar hoe consistentere je ze gebruikt, hoe minder uitzonderingen je nodig hebt. Dat is precies waar het rendement zit.

Voorbeeld

Aangepaste instructies zijn vooral nuttig als je vaak hetzelfde soort teksten maakt. Je hoeft dan niet elke keer opnieuw te zeggen hoe de toon moet zijn, hoe je structuur eruitziet en hoe je met onzekerheden omgaat. Dit voorbeeld laat zien hoe je met één set aange-

paste instructies consistente projectupdates krijgt, ook als je tussendoor een alinea laat herschrijven.

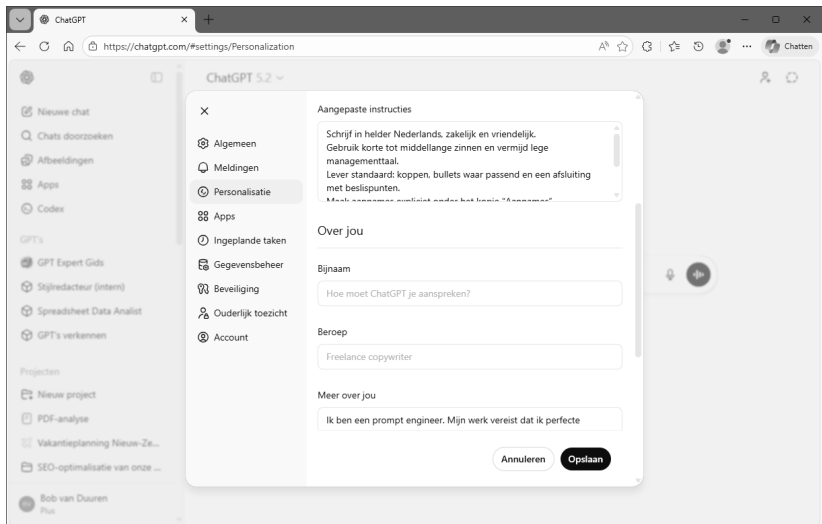
Stap 1: aangepaste instructies instellen

Je configureert een korte set instructies die geldt voor al je chats. Houd dit compact. Alles wat tijdelijk is of specifiek is voor één traject hoort niet in aangepaste instructies. Bijvoorbeeld:

Schrijf in helder Nederlands, zakelijk en vriendelijk. Gebruik korte tot middellange zinnen en vermijd lege managementtaal. Lever standaard: koppen, bullets waar passend en een afsluiting met beslispunten. Maak aannames expliciet onder het kopje "Aannames".

Als essentiële informatie ontbreekt: stel maximaal drie vragen in plaats van te gokken.

Klik op je profielnaam, Instellingen, Personalisatie om de aangepaste instructie in te voeren.

Stap 2: testprompt A (projectupdate)

Je test of ChatGPT jouw gewenste stijl automatisch toepast. De prompt is bewust simpel: je wilt dat de instructies het werk doen.

Schrijf een korte projectupdate over de status van project Aurora. Gebruik duidelijke koppen, bullets en eindig met drie beslispunten.

Projectupdate – Aurora

Status in één zin

Project Aurora ligt op schema voor de pilot, maar er zijn twee open punten die deze week beslissingen vragen.

Wat is er gebeurd

- De functionele scope voor de pilot is definitief gemaakt.
- De testomgeving is ingericht en de eerste end-to-end test is uitgevoerd.
- Er is feedback opgehaald bij drie pilotgebruikers.

Wat staat er gepland (komende week)

- Bugs uit de eerste test oplossen en hertesten.
- Pilotinstructie schrijven en laten reviewen door support.
- Definitieve pilotgroep bevestigen en toegang verstrekken.

Risico's en aandachtspunten

- De koppeling met systeem X is nog niet gevalideerd op performance.
- De pilotinstructie hangt af van input van support, die deze week beperkte capaciteit heeft.

Aannames

- De pilot start maandag, mits de performancecheck van systeem X geen blocker oplevert.

Beslispunten

1. Gaan we door met de koppeling met systeem X in de pilot, of zetten we een tijdelijke workaround in?
2. Wie levert uiterlijk woensdag de review op de pilotinstructie: support of projectteam?
3. Welke drie succescriteria hanteren we voor "pilot geslaagd"?

Zonder dat je het in de prompt hoeft te herhalen krijg je koppen, bullets, een expliciet Aannames-blok en beslispunten. Dat is precies het rendement van aangepaste instructies.

Stap 3: testprompt B (alinea herschrijven in dezelfde stijl)

Je test nu iets anders: niet een nieuwe update, maar een bestaande alinea die je in dezelfde stijl wilt trekken. Je kiest een alinea die expres wat vaag of woordrijk is.

Herschrijf deze alinea in dezelfde stijl als mijn projectupdates. Maak hem twintig procent korter en concreter:

We zijn de afgelopen periode druk bezig geweest met het verder verbeteren van de samenwerking tussen de verschillende teams, zodat we beter en sneller kunnen reageren op vragen die vanuit klanten binnenkomen. Dat vraagt soms ook om het aanpassen van bestaande processen en afspraken, en daar zijn we op dit moment nog volop mee bezig.

We verbeteren de samenwerking tussen teams zodat we sneller en consistentere reageren op klantvragen. Dat vraagt aanpassingen in processen en afspraken. We werken die nu uit en maken de nieuwe werkwijze de komende weken concreet.

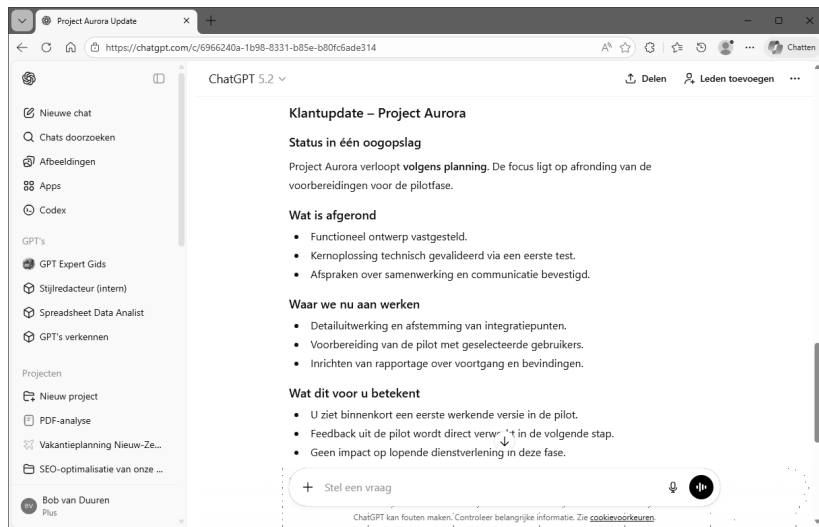
De alinea wordt korter, actiever en concreter, zonder dat ChatGPT opeens een andere toon kiest. Dat komt doordat de stijlregels in aangepaste instructies al klaarstaan.

Variant: klantupdate versus interne update

Je controleert of de toon consistent blijft als de doelgroep verandert. De inhoud en structuur blijven vergelijkbaar, maar de framing verschuift.

Schrijf een korte klantupdate over project Aurora voor klant-contactpersonen. Gebruik duidelijke koppen, bullets en eindig met drie beslispunten.

Uitvoer van de prompt.

De tekst blijft zakelijk en helder, maar de interne details zijn minder prominent. Ook dat kun je grotendeels laten vallen in de uitvoering, omdat de instructies de vaste vorm bewaken.

Geheugen

Het geheugen van ChatGPT is bedoeld om jou minder herhaling te laten doen. Het onthoudt voorkeuren en patronen die over meerdere gesprekken heen relevant blijven. Dat maakt het krachtig, maar alleen als je bewust kiest wat erin terechtkomt.

De belangrijkste scheidslijn is die tussen persoonlijke voorkeuren en projectinformatie. Persoonlijke voorkeuren zijn stabiel: hoe je schrijft, hoe uitgebreid je antwoorden wilt, hoe je met onzekerheid omgaat. Die zijn bij uitstek geschikt voor geheugen. Projectinformatie daarentegen is tijdelijk en contextafhankelijk. Die hoort niet in het geheugen, maar in een project of in de chat zelf.

Als je dat onderscheid niet scherp houdt, ontstaat ruis. ChatGPT kan dan oude context meenemen die niet meer geldt. Dat merk je vaak pas later, wanneer antwoorden subtiel de verkeerde kant op gaan. Daarom is het verstandig om af en toe expliciet te controleren wat er in het geheugen zit en of dat nog klopt.

Je kunt geheugen ook bewust begrenzen. Als je aan een eenmalige taak werkt of met gevoelige context bezig bent, is het prima om expliciet te zeggen dat bepaalde informatie niet onthouden moet worden. Noem het verstandige werkhygiëne.

Een nuttige gewoonte is om geheugen alleen te gebruiken voor zaken waarvan je zeker weet dat je ze in de toekomst opnieuw wilt tegenkomen. Alles wat je zou omschrijven als “zo werk ik meestal”, is een goede kandidaat. Alles wat begint met “in dit geval” of “voor dit project” niet.

Soms wil je tijdelijk werken alsof er geen geheugen is. Bijvoorbeeld als je een frisse blik wilt of een scenario wilt verkennen dat afwijkt van je normale werkwijze. In dat geval kun je expliciet aangeven

dat eerdere voorkeuren genegeerd moeten worden. Dat maakt het gedrag van ChatGPT weer neutraal, zonder dat je instellingen hoeft aan te passen.

Het geheugen is geen vervanging voor goede instructies of project-structuur. Zie het als smeerolie, niet als fundament. Als je workflow zonder geheugen niet werkt, is het geheugen niet het probleem. Dan ontbreekt er waarschijnlijk duidelijkheid in je opdrachten of in je werkwijze.

Voorbeeld: geheugen beïnvloeden en beheren

Geheugen helpt om vaste voorkeuren automatisch mee te nemen. Je stuurt het op twee manieren: beïnvloeden doe je met een korte prompt, beheren doe je via **Instellingen, Personalisatie**.

Geheugen beïnvloeden met prompts

Stap 1: check wat er nu wordt onthouden

Wat onthoud je over mij dat je gebruikt om antwoorden te personaliseren? Geef het als bullets en beperk je tot voorkeuren voor schrijfstijl en structuur.

Het (ingekorte) antwoord ziet er bijvoorbeeld zo uit:

- Je wilt helder Nederlands met koppen en bullets waar passend.
- Je hebt liever concreet dan vaag en je wilt weinig herhaling.
- Je wilt liever korter dan langer, tenzij je om verdieping vraagt.

Stap 2: laat één duidelijke voorkeur onthouden

Onthoud dit voortaan: als ik om een tekst vraag, wil ik eerst een koppenplan en daarna pas de volledige tekst.

Begrepen. Ik zal onthouden dat je eerst een koppenplan wilt en daarna pas de volledige tekst.

ChatGPT werkt het geheugen bij, zoals is te zien via Instellingen, Personalisatie.

Opgeslagen geheugens

ChatGPT onthoudt nuttige informatie uit chats en beheert deze automatisch om reacties persoonlijker en relevanter te maken. [Meer info](#)

 Zoeken in geheugens

De gebruiker wil voortaan eerst een koppenplan zien en pas daarna de volledige tekst wanneer hij om een tekst vraagt.

De gebruiker wil dat ChatGPT kritisch is over zijn opmerkingen en ideeën. Als een voorstel niet logisch of houdbaar is, moet ChatGPT dat benoemen en onderbouwen.

Je kunt altijd zien – en beheren – wat ChatGPT over je onthoudt.

Stap 3: corrigeer ruis door iets te laten vergeten

*Vergeet dat ik standaard een managementsamenvatting wil.
Voeg alleen een managementsamenvatting toe als ik er expliciet om vraag.*

Begrepen. Ik zal niet standaard een managementsamenvatting toevoegen tenzij je erom vraagt.

Tip: houd instructies om zaken te onthouden klein en stabiel. Eén voorkeur per keer is meestal genoeg.

Geheugen beheren via Personalisatie

Je beheert opgeslagen herinneringen via de instellingen:

- 1 Klik op je profielicoon.
- 2 Ga naar **Instellingen**.
- 3 Open **Personalisatie**.
- 4 Blader naar **Geheugen** en klik op **Beheren**.

Daar kun je:

- één herinnering verwijderen (als iets verouderd of onjuist is);
- alle herinneringen wissen (als je opnieuw wilt beginnen);
- geheugen uitzetten (als je tijdelijk geen personalisatie wilt).

Let op: geheugen uitzetten verwijdt niet automatisch wat al is opgeslagen. En een chat verwijderen verwijdt niet automatisch de opgeslagen herinnering uit die chat. Als je iets echt volledig wilt verwijderen, verwijder je de herinnering én de chat waarin je die informatie hebt gedeeld.

De route naar het geheugen. Klik op Beheren om individuele opgeslagen items te bekijken (zie de vorige afbeelding). Daar kun je individuele elementen desgewenst verwijderen.

Optie voor een schone lei

Start een tijdelijke chat als je wilt dat ChatGPT geen herinneringen gebruikt en niets nieuws opslaat. Klik daartoe rechtsboven in het venster van ChatGPT op de knop **Tijdelijke chat aanzetten**.

Bestanden, uploads en analyse

Bestanden zijn een van de grootste versnellers in ChatGPT, maar ook een bron van chaos als je geen discipline hanteert. Alles wat je uploadt beïnvloedt de context. Hoe beter je die context organiseert, hoe beter de uitvoer wordt.

Begin met onderscheid maken tussen drie soorten bestanden. De eerste categorie is bronmateriaal. Dit zijn documenten of datasets die de inhoud bepalen: rapporten, spreadsheets, beleidsstukken. Deze bestanden vormen de basis voor analyse of samenvatting. Ze verdienen een duidelijke naam en een vaste plek.

De tweede categorie is klad of werkmateriaal. Denk aan ruwe exports, tussenversies of notities. Deze gebruik je tijdelijk en vervang je vaak. Ze zijn nuttig, maar je wilt niet dat ze later per ongeluk als referentie worden gebruikt.

De derde categorie is referentie. Dit zijn documenten die je bewust bewaart omdat ze richting geven: stijlgidsen, woordenlijsten, vaste formats. Deze bestanden veranderen weinig en mogen steeds opnieuw worden geraadpleegd.

Door dit onderscheid expliciet te maken voorkom je dat ChatGPT oude of irrelevante informatie meeneemt. Benoem bij voorkeur ook in je opdracht wat een bestand is: "dit is bronmateriaal", "dit is een ruwe export" of "dit is een referentiedocument". Dat helpt het model om de juiste rol toe te kennen aan de inhoud.

Naamgeving speelt hierbij een grotere rol dan veel mensen denken. Een bestandsnaam als `rapport_definitief_v3_nieuw.xlsx` zegt weinig. Een naam als `2025-03_verkooppijplijn_export.xlsx` is al duidelijker. Zeker als je later meerdere bestanden uploadt helpt dit om verwarring te voorkomen.

Versiebeheer is een ander aandachtspunt. ChatGPT onthoudt niet automatisch welke versie de nieuwste is. Als je meerdere varianten van hetzelfde document uploadt moet je expliciet aangeven welke leidend is. Anders loop je het risico dat conclusies gebaseerd zijn op verouderde informatie.

Tot slot: bepaal wanneer iets een referentie wordt. Niet elk goed document hoeft bewaard te blijven. Maar als je merkt dat je een bestand steeds opnieuw gebruikt om opdrachten te sturen of uitvoer te controleren, is het zinvol om het als referentie te behandelen. Dat maakt je werk consistent en sneller.

Met een beetje discipline rond bestanden voorkom je dat ChatGPT 'te veel' weet. Minder, maar beter georganiseerde invoer levert vrijwel altijd betere resultaten op.